

РІШЕННЯ
разової спеціалізованої вченої ради PhD 16244
Київського національного університету технологій та дизайну
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувач ступеня доктора філософії Касумов Теймур Анатолійович, 1977 року народження, громадянин України, освіта вища: закінчив у 1999 році Державну академію легкої промисловості України і отримав повну вищу освіту за спеціальністю «Економіка підприємства», аспірант денної форми здобуття вищої освіти Київського національного університету технологій та дизайну, Міністерства освіти і науки України, м. Київ з 2022 року до цього часу, виконав акредитовану освітньо-наукову програму Підприємництво, торгівля та біржова діяльність.

Разова спеціалізована вчена рада PhD 16244 утворена наказом Київського національного університету технологій та дизайну від 2 липня 2026 року № 245, у складі:

Голови разової спеціалізованої вченої ради:

Ірини МЯГКИХ, доктора економічних наук, професора, професора кафедри менеджменту Київського національного університету технологій та дизайну.

Рецензентів:

Тетяни ВЛАСЮК, кандидата економічних наук, доцента, декана факультету економіки і управління Київського національного університету технологій та дизайну;

Вікторії МАРГАСОВОЇ, доктора економічних наук, професора, в. о. проректора з наукової та міжнародної діяльності Київського національного університету технологій та дизайну;

Офіційних опонентів:

Тетяни ВОРОНЬКО-НЕВІДНИЧОЇ, доктора економічних наук, професора, завідувача кафедри менеджменту ім. І. А. Маркіної Полтавського державного аграрного університету;

Ірини КРАСНОВОЇ, доктора економічних наук, професора, професора кафедри банківської справи та страхування Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана, на засіданні 2 вересня 2026 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 07 Управління та адміністрування Теймуру КАСУМОВУ на підставі публічного захисту дисертації «Механізм формування диверсифіковано-інтеграційного розвитку бізнесу з урахуванням євроінтеграційних процесів» за спеціальністю 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність.

Дисертацію виконано у Київському національному університеті технологій та дизайну Міністерства освіти і науки України, м. Київ.

Науковий керівник: Тетяна ЦАЛКО, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту Київського національного університету технологій та дизайну.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису. Отримані у процесі дослідження наукові результати в сукупності дозволили розв'язати актуальне наукове завдання щодо обґрунтування теоретико-методичних положень та практичних рекомендацій з формування механізму диверсифіковано-інтеграційного розвитку бізнесу в умовах євроінтеграції, що дало змогу поєднати стратегічні підходи до диверсифікації, інтеграції, кластеризації та інституційної підтримки бізнесу в єдину логіку управлінських рішень. При цьому:

уперше:

- розроблено науково-методичний підхід до інтегрального оцінювання диверсифіковано-інтеграційного розвитку підприємств на основі авторського індексу DI, який поєднує диверсифікаційний блок — широту продуктового або сервісного портфеля, динаміку його зміни і перехід до напрямів із вищою доданою вартістю - та інтеграційний блок, що охоплює експортну орієнтацію, включеність у ланцюги створення вартості і наявність інтеграційних механізмів;
- запропоновано типологізацію українських підприємств за рівнем диверсифіковано-інтеграційного розвитку на основі значень інтегрального індексу DI, що дозволило виокремити групи підприємств із низьким, середнім, високим і дуже високим рівнем розвитку та пов'язати кожен групу з відповідною стратегічною моделлю.

удосконалено:

- визначення поняття «диверсифікація» як багатовимірної управлінської категорії, що поєднує стратегічний вимір системної трансформації архітектури бізнесу і тактичний вимір розподілу ризиків через збалансований портфель напрямів діяльності;
- дорожню карту експортної адаптації українських підприємств терміном до 2030 р. із декомпозицією процесу на п'ять послідовних етапів із фіксацією дій, інструментів, ключових показників ефективності та типових ризиків;
- модель оцінювання ефективності запропонованих рекомендацій за логікою «захід — компонент DI — очікуваний ефект»;
- багаторівневу інституційно-інструментальну матрицю ризиків і можливостей диверсифікаційно-інтеграційного розвитку підприємств, що системно поєднує стратегії, механізми та інструменти мікро-, мезо- і макrorівнів у горизонті до 2030 року.

набули подальшого розвитку:

- систематизація теоретичних підходів до співвідношення диверсифікації та інтеграції шляхом поєднання ресурсної теорії, теорії трансакційних витрат, еволюційної теорії фірми, концепції синергії та організаційної амбідекстерності в єдину логіку пояснення стратегічної поведінки підприємств;
- підхід до аналізу інтеграційної активності українського бізнесу, доповнений авторською періодизацією розвитку ринку M&A та ширшим трактуванням інтеграції як сукупності капітальних, контрактних, мережових, кластерних і ланцюгових форм взаємодії.

Здобувач має 19 наукових праць, у яких відображені основні результати дисертації, з них 12 статей у наукових виданнях, включених до переліку

наукових фахових видань України категорії Б, 2 статті у наукових виданнях, індексованих у міжнародних наукометричних базах даних, у тому числі Scopus та Web of Science, 5 публікацій у матеріалах міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференцій. Загальний обсяг публікацій - 8,6 друк. арк.:

1. Hanushchak-Yefimenko L. M., Kasumov T. A. Modern realia of business process diversification within the European integration framework. Журнал стратегічних економічних досліджень. 2022. № 3(8). С. 21–32. DOI: <https://doi.org/10.30857/2786-5398.2022.3.2>. (0,5 друк. арк.). *Особистий внесок автора: визначено підходи до оцінювання сучасних тенденцій диверсифікації бізнес-процесів.* URL: <https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/19898>

2. Hanushchak-Yefimenko L. M., Shkoda M. S., Kasumov T. A. The benefit of the selling proposition uniqueness in modern business process diversification realia from the European integration development perspective. Журнал стратегічних економічних досліджень. 2022. № 4(9). С. 20–29. DOI: <https://doi.org/10.30857/2786-5398.2022.4.3> (0,5 друк. арк.). *Особистий внесок автора: обґрунтовано вплив євроінтеграційних процесів на конкурентоспроможність підприємств.* URL: <https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/21051>

3. Касумов Т. А. Аналіз ефективності інноваційних бізнес-моделей у системі управління конкурентоспроможністю компанії. Журнал стратегічних економічних досліджень. 2023. № 4. С. 128–142. DOI: <https://doi.org/10.30857/2786-5398.2023.4.15> (0,6 друк. арк.). URL: <https://jrnل.knutd.edu.ua/index.php/jseconres/article/view/1382>

4. Ганущак-Єфименко Л. М., Шкода М. С., Касумов Т. А. Моніторинг формування брендингу текстилю та одягу на європейських ринках. Журнал стратегічних економічних досліджень. 2023. № 5. С. 87–100. DOI: <https://doi.org/10.30857/2786-5398.2023.5.9> (0,7 друк. арк.). *Особистий внесок автора: визначено ключові фактори формування конкурентних переваг українських виробників.* URL: <https://jrnل.knutd.edu.ua/index.php/jseconres/article/view/139214>

5. Касумов Т. А. Підходи до трактування диверсифікації бізнес-процесів сучасних підприємств. Журнал стратегічних економічних досліджень. 2024. № 2 (19). С. 126–135. DOI: <https://doi.org/10.30857/2786-5398.2024.2.11> (0,5 друк. арк.). URL: <https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/27107>

6. Kasumov T. A. Analysis of the European light industry market: growth prospects and development barriers. Менеджмент. 2024. Vol. 40, No. 2. С. 9–21. DOI: <https://doi.org/10.30857/2415-3206.2024.2.1> (0,7 друк. арк.). URL: <https://jrnل.knutd.edu.ua/index.php/mng/article/view/1793>

7. Касумов Т. А. Диверсифікація бізнес-процесів в умовах євроінтеграції: основні мотиви і цілі. Актуальні проблеми економіки. 2024. № 5 (275). С. 50–59. DOI: <https://doi.org/10.32752/1993-6788-2024-1-275-50-59> (0,5 друк. арк.). URL: https://eco-science.net/wp-content/uploads/2024/05/5.24._topic_Teymur-A.-Kasumov-50-59.pdf

8. Касумов Т. А. Особливості розвитку американського та китайського ринку легкої промисловості: порівняльний аспект. Журнал стратегічних

економічних досліджень. 2024. № 5 (22). С. 30–42. DOI: <https://doi.org/10.30857/2786-5398.2024.5.3> (0,6 друк. арк.). URL: <https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/33560>

9. Касумов Т. А. Сучасні підходи до оцінювання ефективності диверсифікації бізнес-процесів в нестабільних економічних умовах. Актуальні проблеми економіки. 2024. № 6 (276). С. 34–44. DOI: <https://doi.org/10.32752/1993-6788-2024-1-276-34-44> (0,5 друк. арк.). URL: https://eco-science.net/wp-content/uploads/2024/06/6.24._topic_Teymur-A.-Kasumov-34-44.pdf

10. Касумов Т. А. Маркетплейси в Україні в умовах цифрових метаморфоз: тренди, виклики та стратегічні орієнтири. Журнал стратегічних економічних досліджень. 2024. № 6 (23). С. 64–75. DOI: <https://doi.org/10.30857/2786-5398.2024.6.7> (0,5 друк. арк.). URL: <https://jrn.knutd.edu.ua/index.php/jseconres/article/view/1768>

11. Kasumov T. Modern types of business process diversification strategies in the context of european integration. Менеджмент. 2025. № 1 (41). С. 9-24. DOI: <https://doi.org/10.30857/2415-3206.2025.1> (0,5 друк. арк.). URL: <https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/33264>

12. Касумов Т. А. Стратегічні аспекти розвитку торговельних мереж і маркетплейсів у країнах Європи в умовах глобальних викликів. Журнал стратегічних економічних досліджень. 2025. № 1 (24). С. 117–128. DOI: <https://doi.org/10.30857/2786-5398.2025.1.8> (0,5 друк. арк.). URL: <https://jrn.knutd.edu.ua/index.php/jseconres/article/view/1789>

Статті у наукових виданнях, індексованих у міжнародних наукометричних базах даних, у тому числі Scopus та Web of Science:

13. Kasumov T. A. Assessment of the state of Ukraine's light industry market and possible paths to its recovery. Actual Issues of Modern Science. European Scientific e-Journal. 2025. No. 37. P. 17–26. DOI: <https://doi.org/10.47451/ecn2025-04-01> (0,7 друк. арк.). URL: <https://journals.eiid.eu/index.php/esej/article/view/155>

14. Shkoda M., Kupchyshyna O., Kasumov T., Bernatska I., Burda N., Stepanova O., Zaritska N., Rusina Y. Analysis of innovative projects of technological management of cluster partnership and business diversification during the post-war recovery and European integration of the national economy. Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development. 2024. Vol. 46, № 4. P. 619–631. DOI: <https://doi.org/10.15544/mts.2024.56>. (0,8 друк. арк.). *Особистий внесок автора: здійснено аналіз механізмів диверсифікації бізнесу і розвитку кластерного партнерства в умовах післявоєнного відновлення економіки.* URL: <https://reference-global.com/download/article/10.15544/mts.2024.56.pdf>.

Наукові публікації відповідають вимогам п. 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

У дискусії взяли участь та висловили зауваження:

Ірина МЯГКИХ, голова разової спеціалізованої вченої ради, доктор економічних наук, професор, професор кафедри менеджменту Київського національного університету технологій та дизайну. Оцінка позитивна, зауважень немає.

Тетяна ВЛАСЮК, рецензент разової спеціалізованої вченої ради, кандидат економічних наук, доцент, декан факультету економіки і управління Київського національного університету технологій та дизайну. Оцінка позитивна, зауважень немає.

Вікторія МАРГАСОВА, рецензент разової спеціалізованої вченої ради, доктор економічних наук, професор, в.о. проректора з наукової та міжнародної діяльності Київського національного університету технологій та дизайну. Оцінка позитивна, зауважень немає.

Тетяна ВОРОНЬКО-НЕВІДНИЧА, офіційний опонент разової спеціалізованої вченої ради, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри менеджменту ім. І. А. Маркіної Полтавського державного аграрного університету. Оцінка позитивна, зауважень немає.

Ірина КРАСНОВА, офіційний опонент разової спеціалізованої вченої ради, доктор економічних наук, професор, професор кафедри банківської справи та страхування Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана. Оцінка позитивна, зауважень немає.

Результати відкритого голосування:

«За» – 5 членів ради,

«Проти» – немає.

«Утрималось» - немає

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада PhD16244 присуджує Касумову Теймуру Анатолійовичу ступінь доктора філософії з галузі знань 07 Управління та адміністрування за спеціальністю 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність.

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової спеціалізованої вченої ради

Ірина МЯГКИХ

